

Орс күүкнә седкл

(О Ч Е Р К)

Буурл устә, баахн теглг
ургәтә, далан нәәм күрсн на-
Саньгълж Гәрә, Өнъгнъ цо-
бәәсн кәк гадрта папк
гарарн болгъадж секв.
урун цаасна Өмн нуург, Өкәр
багъчудин зургул үзгдв.
негнъ баахн хар хальмг кә-
негнъ Өргн, Өнъгтә чирә-
ик алгтрсн зеегтә нүдтә
цагъан орс күүкн.
Октябрьск революц болснас
Коммуна паргин член,
таньл Бадаша Саньгъд-
ж-
—мини отхн көвүн Ара,
—олдж авад күүкш-
ах, ода Ростов балгъснд
Назя гидг күүкн, —гидж
цагъан куукнә зургур
хәләджәгъәд:
—ода эн, көбрк, хама йо-
гилч, —гидж толгъагъан
—Минь эн саамд, Сань-
гәрән нүдид, Өнъгрсн
бәәдл, бийиннь багъ-
насьн үзгдсн болад одв.
—чигн онын медхәр
—оволг альвн, сергилнъ-
—Минь отхн көвүн Ара бо-
—дәсәд, әмтнә аац медлг
—комсомолд орад, ком-
—күрнъ-улан билетән
—туск, зун дагъмасн тац

авад, эцкдән бардмндж үзүл-
әй, байсдж инясн цагнъ сана-
нднъ орад одв.
...1942, хар мөргі джил.
„Майур дәврән хоргур мана
ик Өргн орн-нугг нег дуугъар
бәсгн, Төркән харсгн“ гисн
кучгә дуудвр соньсглла. Тер
дуудврар ик-багъ уга, икр
Өрәсн уга, төрскән харсгч но-
лданд, фашизмнн Өмнәс сөрдж
бослдла.
Теднә зергләнд арвн нәәмтә
Ара көвүн андгъаран Өгч, ара-
лддж сән дурар босла.
Арагъас бичг чигн, зәнъг
чигн уга. Болв эцкин энъкр
зүркн көвүгъән уга гидж тө-
рүц сандж цөкрхш. Аавин кө-
вүн, Ара мини, аштнъ мена,
байрта-бахта ирх—гих санан
өрүн-асхн болгънд сангднә.
Тингәд, отхн хар көвүгъән
оньдин дөрвн цагт Өрч дотрән
хармндж хадгълад, нәәлә йо-
вглнъ, гев-генткн таньдго кү-
унә гарар бичсн, газа-
гъан гурвдджн тинзтә, көк
конверттә бичг курәд ирв.
Саначрхад суусн Саньгъд-
Гәрә, сувс умксн кевтә, угән
келдж ялад, Аран бичг мемб,
бишв,—гигъәд, адгън-шидгн,
чичрсн гарарн болгъадж секвг

Нүднъ дөрвн болад, үзгүд цуг
нииләд, „алгдв“ гисн аәмшгтә
үг үзгдсн болад, махмуднъ
менрәд, оньдинд Өрч дотрнъ
көндрдг зүркнъ, көрә мөсн
болдж кит урсв. Цох деерк
суцднъ, түг-түг гидж лугшал
„Ара мини, алгдв, алгдв“ —
гисн му-йорга үг ард-ардас-
давтгдсн болдж, аавин толгъа
динирв. Саньгълж-Гәрә аргъ-
ул толгъагъан Өдән Өргәд,
төгәлнъгдән эргүләд хәләчкәд,
аврлг уга цагъән цаасиг аргъ-
ул эргүләд, ард-ардаснъ не-
кдж хәләв. Зүркнднъ зун бо-
лад шигдәд одсн зовлнъгта
зәнъг, зөгъдула бәәснъ бийнъ,
захаснъ экләд дакн нег умшв.
—Үнтә үр Балашов, мендвг!
Иим гашуга үг бичнә гидг,
дегәд кучр зовлнъгта юмн бә-
әдж. Танд ик гидг му уултә,
бичә үзгдг гидг му зәнъг со-
нъсхджанав... Ростов балгъс
сулдхгч ноолданд, февраль
сарин нәәмнд тана энъкр кө-
вүнтн, фшистарин сумнла
харгъад Өнъгрв. Бидн цуг хо-
гн-хошагъарн цуглрдж, тана
зөрмг, дәәч көвүнәнтн цогцинь,
гериннъ Өбр хол чич орша-
вдн. Бидн зөвәр олн улс би-
ләвдн, цугъар тер герої кө-
вүнәнтн цогц деернъ экрд ж
уульцхавдн. Тер юнъгад гих-
лә, эн мана джиргълин төлә,
мана үрдин төлә әмән Өгсннъ

медәл уульцхавдн, не, цаара-
нднъ нам төрүц бичд ж болдж-
ахш. Гарм эвгән тускш...
Эврәннъ чик адресән Өггн,
би тана көвүнәнтн кергтә ца-
асдинъ илгәнәв. Нанд иим
адресәр бичгн: Дән деер бәәх
Ростов балгъсн, Зиречный ку-
үтр, „Майка“ гидг фабрик-
„Манаенково“. Өзгнә хуряс
та халхар гашун хар нүльмсн
аргъул түргләд, Өмннъ делгә-
тә бәәсн бичг деер „чиб“ гидж
дусв. Асклад, суудж йовх
нарнә толян ар захин терзәр
әрә ширвж шагъагъәд, Өвгнд
саалтг болл уга давб.
Ик удад болсн уга, элдв
гидгәр Өр Өвдгч, чик цагъан
седкләр бичсн орс күүкнә би-
чг хойрдад олад ирв.
„Үнтә болн күндтә аав, мен-
двг! Таниг минъ нигәд, таниг
аав гигъәд келх зөв нанд Өгит.
Та ода деерән ганцар үлдвг...
Мини нерм Назя. Урднъ танд
бичсн бичгтән башрдхларн,
нам нерән тәвхән маргджв.
Бичә уурлтн, гемим тәвд ж
Өггн.
Күндтә эцк, тана гашуга
зовлнъгитн би йир сән меддж
бәәнәв. Би насм багъ болвчн,
эн кишва немшин гарт орс-
ндан басл кесг зовлнъ үзвв.
Не, тер зовлнъгин тускар хө-
өннъ... Би ода тана Аран тус-
кар бичнәв.

Андрсн фрицс мана селәнәс
суулән хавчад гарад зулхл,
тедниг көбд ж йовсн мана Со-
ветск Цергәс, мана герг хам-
гин түрүн балдж төгр г хар
улан көвүн ордж ирлә. Бидн
дегд байрлхларн, деернъ хун
үзсн шаазгъас мет дарцад сә-
әхн иньгтән кесг-кесг сурвр-
муд Өгцхавдн. Тер көвүн ма-
над сөбчнъ дуусн бәәв. Манд
ик олн зүсн сеир зәнъг келв.
Тана талвасн цагъан ташуста
теегин тускар, мана Советин
Церг ягъд ж ноолд ж немшиг
динлд ж, кесг олн әмт, нем-
шин күчр мухлагъас гетлгд ж
йовхин тускар болн бийиннъ
олн келн ба а тр иньгүдиннъ
тускар келдж маниг байрлулв.
Өрүн Өрлә 4—5 часин алд-
нд Ара эврәннъ нөкдмүдтәгъ-
ән берк даалгъвр авад, Тенъ
гол гатлцхав. Голин телтр кө-
вәд күркин алднд немш ин
автомат тедн тал тарджнәнад
хав. Аврлг уга немшин сумна
негнъ Аран толгъад тусв.
Ара манагъас гарад йовджа-
гъад—ода арв хонад—арвн йис
орхв гилә. Көбрк тер арвн
хонгтан күрч чадсн уга.
Күндтә эцк. Тана көвүнтн
күмн әмтнә джиргълин төлә
баатр зөрмгәр Өнъгрв. Олн
(Чилгчнъ 4-ч халхд).

О р с к у ў к н ä с е д к л

(Чилгчнь)

мана зуркнд оньлин тертн сангдх. Та, тинм зормг, олд улгур болм кову гаргьсндан байрлти, бахтти. Тертн эврä олд äмтнä тöлä äмән öгв.

Араг оршахдан бидн цогц дээрнй нигдж андгъаран öг-лävдн: „Эврä элдв Тöрскнәннй тöлä äмән äрвлхн угавдн“. Та намаг „мини кууки“ гидж бичдйт, туундти икär хандж-анав. Би тана чирä кезä чигн улалгъхн угав. 10 класс чилä-гъäd, ода токарн станокд кöд-лджәнäv. Тöрскн орн-нутгиннй тöлä тöрүц чидлән äрвлшгов. Бидн цуг ни сән кöдлхлä, немшиг шулун динлхән би медджәнäv. Учрсн минн тöрл-мүдм, улм залурдж, зöргтä болтн. Би тана Аран үкärиг оньлин хäläдж яснав. Зундан Аран үкär тöгäläл шин тärмр модд, нилх бичрән делдж ша-вшх. Дäйч кöвүн Ара тер мод-дин саглрсн хамтхасдин ä чинн-нäd, санапр унтх. Хавртан уун ä үкär эргнд олд зүсн сäйхн цецгäс ургълж, олд джиргъ-ли н тöлä, орн-нутгиннй тöлä му сан асхсинй медүлдж, öдрсö уга мандж, унрән канъ-

ьнулх. Сäйхн менд бäйгн. Цугъарагъитн умсджәнäv.

Надя Манаенкова.

Санъгълж-Гärä нанур хälä-гъäl, манъсигъад, кумсгән буулгъад, зуркнәннй экнд зун шигдсн мет туунär сааналдч-кал:

— Орчлнй гигъад—ним ора болн джора. Негнй öнъгрнä, туунä ормд шинäs тинм амрг ууднä. Кöвугъән геегъад, куук олдж авбув. Эн куукнä цагъан седклднй ик гидгär ханджа-нав. Кемр эн кууки кöвунäm зәнъг эс öгсн болхла, би уунä-сн икär саначрхдж зовх билäv, ут наста, бат кишгтä болг, —гив.

Эн куукнä седкл ганцх, бийиннй биш, мана олд-келн äмтнä ах-дү болгч ни-нинцнъ-гъун болн öнр-öсклнй орс ахин седкл медүлджәнä. Инъ амрг седклән медлцäd, зовлнй джиргълән äдл кедж хувацна гидг, олд джиргглин цутхл-нъгнй мөн,—гидж öвгн келäd, шарлад хүврсн бичгиг дакн-дакн эргүлдж хäläгъäl, хур-нясинй тинилгъад, хугъслад, зуркн туск дагъмдан аргъул дурв.

ЭРНДЖÄНÄ Константин.